

PAROHIA ORTODOXĂ. INDIFERENȚA ENORIAȘILOR ȘI PROZELITISMUL SECTAR

Pr. prof. dr. Gheorghe PETRARU
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

The parish is the field and the horizon where the man reaches the real and redeeming union with God by receiving the grace of the Sacraments administered by priests, which ensures the ecclesial unity of God's people in the universal Church. Typically, the most part of our Christians join occasionally in celebrating the sacraments, specially Baptism, Marriage or Funeral. Some do not know the real, deep and mystagogical meaning of the sacramental acts that are related to the biblical text. When they unite with Christ, they remain, as St. Paul writes, „earthly people”, less changed interior, existential and spiritual, by the bright and saving work of God. Of course, the sacramental dimension of the Christian condition requires the knowledge of divine truth through permanent call to Scriptural texts, that contain the historical revelation of God culminating in Christ, an act of divine love and devotion for the man, that experiences the presence and the work of God in the concrete and everyday life, but especially in the condition of prayer, meditation and worship, that give in Orthodoxy the heavenly ambience, the beauty of the eternal kingdom in the melodicism of hymns that reproducing, mostly, the biblical words of God taken and placed in the hagiographic poetic creativity inspired by the Holy Spirit in the communion of saints. In this regard, the rediscovery and the awareness of liturgical and sacramental ministry of the Church by her sons, the Orthodox laity, is a mystagogical and missionary requirement, imperative and urgent.

Keywords: mission of Church, ecclesial unity, sacraments, grace, proselytism, sects.

„Biserica”, termenul generic, conceptul prin care definim ceea ce Hristos în Duhul Sfânt a întemeiat prin misiunea Sa dumnezeiască și mântuitoare, nu este ceva abstract, metafizic, ci ea este și face real și eficient ceea ce Domnul i-a încredințat în istorie. Pe lângă dimensiunea divină, cerească intrinsecă a instituției teandrice reale din lume, Biserica este totalitatea parohiilor ce compun o Biserică locală națională, în sens ortodox, în comuniunea panortodoxă. Astfel, un preot sau un credincios ortodox este real în comuniunea rugăciunii, a Sfințelor Taine, cu un preot sau credincios

din orice loc din lume unde este prezentă Ortodoxia, unde este ascultată și împlinită Evanghelia lui Hristos ca poruncă a iubirii divine, unde, prin Botez, Mirungere și Euharistie, omul devine membru al acesteia, Trup tainic al lui Hristos, popor al lui Dumnezeu, templu al Duhului Sfânt. În acest sens, afirmațiile teologice și ecleziale tari, de exemplu cele ale Părintelui Dumitru Stăniloae, au un impact misionar fundamental, pentru că Biserica, instituție teandrică și sacramentală în unitatea credinței și mărturisirii adevărului lui Hristos dintre cler și credincioși, la nivel parohial, eparhial sau național și în comuniunea panortodoxă, este viața dumnezeiască extinsă din trupul lui Hristos în credincioșii creștini¹, adică infinitatea iubirii intratrinitare experimentată la nivel uman ca dăruire totală lui Dumnezeu și încredere în lucrarea și mila Lui întru adorare, tăcere mistică și bucurie nespusă pentru această vedere și simțire sfântă pentru fiecare creștin.

Preotul și credincioșii ortodocși sunt, de fapt, membrii Bisericii, ființa istorică a Bisericii, prin care ei sunt în comuniune cu Sfânta Treime, cu Dumnezeu cel viu și tripersonal, așa cum este făgăduința divină revelată scripturistic și experimentată în comuniunea dreptei credințe și a vieții sacramentale. De aceea este inexplicabilă ignoranța teologică a multora dintre credincioșii noștri referitoare la credința pe care și-o asumă prin declarația formală că sunt ortodocși sau prin părăsirea Bisericii, apostazie de la Hristos, întru Care s-au îmbrăcat la Botez și cu Care s-au unit euharistic, cu stingerea Duhului pe care l-au primit în Taina Mirungerii și trecerea la secte sau noi mișcări religioase, care aduc moartea spirituală. Prezența la Liturghie în duminici și sărbători, un adevărat act de evanghelizare prin auzirea cuvintelor Scripturii și unirea harică și euharistică cu Hristos, și prin Acesta cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, așa cum se mărturisește în rugăciunile noastre, lectura Scripturii, rugăciunea particulară, sprijinirea administrativ-financiară a parohiei, de fapt donația pentru Biserică fiind donație pentru sine și pentru ceilalți frați creștini, sunt factori reali pentru dinamizarea și configurarea identității mai profunde și mai vizibile a parohiei ortodoxe actuale.

¹Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, EIBMBOR, București, 1978, p. 196.

1. Cunoașterea lui Hristos, Adevărul, prin evanghelizare și educație creștină la nivel de parohie

Preotul este în parohie urmașul Apostolilor, prin trimiterea lui după hirotonia canonică de către episcopul locului să fie păstorul acesteia, ce călăuzește poporul spre mântuire prin propovăduirea Evangheliei pe care trebuie să o cunoască și să o interpreteze în duhul Ortodoxiei, al Părinților Bisericii și al teologiei contemporane cu impact asupra mentalului uman actual asupra căruia mesajul divin și mântuitor are relevanță mai puțină sau pentru mulți dintre cei declarați ortodocși nesemnificativă. Preotul, apoi, unește prin Sfintele Taine și face părtași vieții din Dumnezeu în har pe oamenii parohiei-bisericii locale din comunitatea umană istorică ce spiritual e Biserica lui Hristos pe calea Împărăției veșnice a luminii și bucuriei vederii lui Dumnezeu, Părintele tuturor oamenilor, pelerinaj spre Casa lui Dumnezeu. În orice parohie, preotul este factorul educațional creștin, o educație de la Hristos și pentru Hristos, despre care învățăm din Sfânta Scriptură și din Evanghelie cele despre El și, mai mult, în exercițiul evanghelizator al preotului ce citește textul sacru sau în predica și cateheza sa ce citează texte scripturistice, ne vorbește Dumnezeu, Hristos Creatorul și Mântuitorul nostru. Ca oameni, chiar dacă aparent aparținem lumii empirice, materiale, prin suflet, spirit, o transcendem pe aceasta. Chiar dacă false sirene cântă cântecul pseudoidenității umane reduse la viața de pe pământ și implicit al morții ca final al existenței umane, de fapt aparținem lui Dumnezeu, suntem ontologic în proiectul Lui, mai mult în iubirea Lui dumnezeiască, adevăr pe care trebuie să-l conștientizăm ca fii ai Lui, îmbrățișați de Hristos răstignit și înviaț pentru mântuirea noastră eternă. Suntem creația lui Dumnezeu și suntem Biserica lui Hristos, creația nouă a lumii în Hristos și Duhul Sfânt, și avem datoria sfântă de a-L cunoaște pe Dumnezeu din textele sacre și din experiența spirituală a evlaviei dreptmărturisitoare a comunității și din participarea la cult, unde, în comuniune, avem acces la viața cea nouă a Împărăției lui Hristos.

Hristos se definește pe Sine ca fiind Împărăția lui Dumnezeu, iar cuvintele Sale, Evanghelia Sa este „Evanghelia Împărăției” (Marcu 1, 14-15), Împărăția cerurilor. Astfel, cuvintele, Evanghelia

lui Hristos, sunt unice pentru că sunt dumnezeiești și fac prezentă prin harul Duhului Sfânt această împărăție, de fapt pe Persoanele divine în comuniunea lor cu poporul credincios, prin medierea ierarhiei sacramentale. Cuvintele lui Hristos modulate în parohie prin preot în exercițiul sacerdotal al cultului, predicii și catehizării trimit la Hristos care le-a rostit și la Evangheliile care au precizat scriptic, prin inspirații autori, aceste cuvinte, evident extrase din multele cuvinte rostite de Hristos oamenilor vremii Sale și, în cele din urmă, așa cum arată P. Pokorny², de teologia creștină, ce cronologic urmează Revelației și redactării acesteia ca text sacru inspirat.

În parohie, prin preotul care citește solemn textul Evangheliei, Scriptura, în general, răsună profetic, în sensul de relaționare la evenimentul rostirii primordiale, aceleași cuvinte pe care Hristos le-a încredințat ucenicilor pentru a evangheliza lumea care există dintru început prin Cuvântul lui Dumnezeu și la care în Biserică credinciosul are real parte de această comuniune iluminatorie, iubitoare ce conferă bucurie și crâmpieie din eternitatea divină chiar în veac. A conștientiza această identitate și această demnitate regală constituie o exigență misionară urgentă pentru întreg laicatul ortodox care, evident, manifestă acea devoțiune față de Biserică sau un respect cucernic pentru preot, ca exponent al unei tradiții religioase cu rădăcini adânci în istorie. Dar aceasta nu atinge uneori esența credinței ortodoxe, ci este o stare de religiozitate difuză, perpetuată din generație în generație. Astăzi, laicatul ortodox este chemat să facă, în mod imediat și natural, conexiunea între preot și Hristos, între cuvintele preotului și Evanghelia lui Hristos, între Biserică și Împărăția veșnică a lui Hristos, Care ne invită din Cuvântul preotului și din Potirul acestuia la simpozionul și ospățul ceresc ce ne abstrage din realitatea aparentă și iluzorie a lumii, dacă ne limităm la ea.

Evanghelizarea este un act misionar prin excelență al preotului, prin care el transmite poporului ortodox, laicatlui, popor al lui Dumnezeu, cuvântul lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură, așa cum a fost receptat și înțeles de Biserică, de credincioșii parohiei,

²Petr Pokorny, *Gospel to Gospels. History, Theology and the Impact of the Biblical Term „Evangelion”*, Walter de Gruyter, Berlin/Boston, 2013, pp. 3-9.

din generație în generație. Acest cuvânt este ascultat cu evlavie la Sfânta Liturghie, la Sfintele Taine pe care le săvârșește preotul și prin care oamenii primesc harul Sfântului Duh, spre viață în Hristos, în condiția eclesialității spre mântuire. În ritualul Botezului, Mirungerii și Euharistiei, ca și la celelalte Sfinte Taine, sunt incluse cuvinte scripturistice emblematice pentru momentele respective ale întâlnirii sacramentale a credinciosului cu Hristos și încorporarea în Trupul Său mistic. Cuvântul lui Dumnezeu din Scriptură, cuvintele lui Hristos reprezintă reala filosofie a lui Hristos, înțelepciunea sfinților și a poporului mărturisitor al dreptei și mântuitoarei credințe. Este de fapt *lectio divina*, prelegerea despre Dumnezeu cu Dumnezeu, Care inspiră cuvintele preotului, ale misionarului creștin, ale mărturisitorului ortodox, al cărui mental trebuie să fie conform adevărului divin mântuitor, dincolo de toate discursurile și cuvintele din veac ce conceptualizează experiențe, realități umane perene și benefice cultural și civilizațional. După sintagma misiologică, conform căreia „Biserica evanghelizează, dar și este evanghelizată”, la actul de evanghelizare, în sensul paulin al termenului, anume de a vorbi între noi creștinii în psalmi și cântări duhovnicești (Efeseni 5, 19), este invitat să participe și laicul, prin ascultarea predicii, prezența la catehizare, ascultarea și meditarea la pericopele biblice din duminici și sărbători, mai ales că astăzi Biblia este la îndemâna tuturor, prin lectura proprie și meditație la cuvintele divine. Cuvântul lui Dumnezeu trebuie să fie cupola așezată peste cuvintele noastre umane multiple din domeniile particulare de cultură, știință sau artă, perpetuate din generație în generație, care, firește, trebuie să se articuleze la cuvintele lui Hristos, Adevărul și Viața oamenilor. Aceasta, cu atât mai mult astăzi, este imperativ cu cât cuvintele Scripturii și adevărul teologic sunt în spațiul public, în școala de stat și în instituțiile statului. De aceea, la actul de evanghelizare al preotului se adaugă și actul de evanghelizare prin profesorul de Religie din școala publică, prin asistentul social creștin, care din locul lor profesional fac „spațiu eclezial de evanghelizare”, ceea ce, așa cum vedem, nu convine unora atinși de virusul „corectitudinii” de orice fel, dar închiștiți în propria carapace și sufocați, evident, de compromisuri oculte. Evanghelizarea este circumscrisă exercițiului autorității lui Hristos și e necesar să se facă cu competență teologică

științifică și rigoare academică, de o manieră verticală, cu conștiința unei acțiuni înrădăcinate în Revelația lui Dumnezeu³, care măcar să atenueze ignoranța și impertinența unor indivizi ce se reclamă ca formatori de opinie... dar împotriva etosului creștin consacrat.

Biserica este și evanghelizată, în sensul că dinamica societății, cu realizările științifice, culturale, tehnice, artistice, angajează preoția Bisericii în dialog cu celelalte domenii de manifestare a spiritului. De exemplu, o teologie a creației poate insera descoperiri științifice în discursul specific, fără a absolutiza datele științelor, având în vedere spiritul critic epistemologic ce invocă și posibilitatea failibilității, invocat chiar de savanți. Reflecțiile religioase, reveriile poetice, cercetările filosofice, psihologice, sociologice, politologice pot fi preluate de Biserică și folosite în ceea ce este valabil în ele în propriul registru teologic discursiv, ce necesită un grad sporit de intelectualitate, lipsa căruia însă, trebuie afirmat categoric, nu diminuează mesajul evanghelic, rugăciunea, comuniunea cu Dumnezeu. De altfel, Biserica se roagă pentru cei angajați în astfel de activități și care, din binecuvântate pricini, nu sunt de față la bucuria comuniunii cu Dumnezeu, Care ne iubește și ne surâde din infinitatea feței Sale divine.

Parohia este spațiu al evanghelizării și orizont de comuniune harică cu Însuși Dumnezeu Cel întreit în Persoane. De aceea

³ Monseigneur Dominique Rey, *Urgence éducative. L'école catholique en débat*, Salvator, Paris, 2010, pp. 11, 31, 79; Alister E. McGrath, *A Scientific Theology*, vol. I, Eerdmanns, Grand Rapids, 2001, p. 5. Pentru McGrath, teologia științifică, dincolo de dimensiunea științifică, în sens de discurs public adevărat, intrinsec științei teologiei, include interacțiunea teologiei cu științele celelalte în dialogul interdisciplinar; științe exacte, în sensul actual al termenului, dar și filosofie, științe politice etc.; Thomas T. Torrance, *Science théologique*, PUF, Paris, 1990, pp. 21-23, 26. Teologul englez afirmă, în logica *analogia fidei*, ce accentuează experiența religioasă pietistă protestantă, că „o teologie cu adevărat științifică începe cu cunoașterea lui Dumnezeu în mod afectiv”, prin actul religios subiectiv al credinței, care e cea mai înaltă pasiune a subiectivității și deschidere a subiectului cunoscător la cea mai obiectivă dintre toate realitățile, Dumnezeu Însuși, așa cum El Se comunică nouă în Iisus Hristos. A cunoaște adevărul absolut înseamnă a avea și a menține o relație dreaptă cu El. A cunoaște Adevărul înseamnă a face adevărul, a trăi în adevăr, a fi cu adevărat. Evident, teognosia ortodoxă este mai nuanțată, implicând discurs teologic, experiență ascetică și iluminare mistică; Michel Henry, *Eu sunt Adevărul. Pentru o filosofie a creștinismului*, traducere și prezentare de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000, pp. 294-295.

parohia este misionară în esența ei. Este misionară pentru că este apostolică și este Biserica totală, întregă, a lui Hristos, cu toți membrii ce o compun și sunt mărturisitori și trăitori în dreapta credință, convertiți *intelectual* la adevărul Evangheliei, *moral* la legea divină și *sacramental* în părtășia de Hristos Cel Viu prin harul Sfințelor Taine și comuniunea euharistică. Într-o carte relativ recentă, teologul R.S. Rivers afirmă tranșant dimensiunea misionară a parohiei⁴, în contextul unei anume confuzii, dezorientări a omului și a comunității sale, determinată de multitudinea de discursuri la nivel public, de autonomia acestora, de pierderea reperului creștin, eclezial fundamental, de către omul secularizat, adică omul care este interesat doar de condiția sa *hinc et nunc*, deposedat ideologic de destinul său dincolo de lumea vizibilă, fără interogații metafizice și trăiri religioase în fața misterului ființei, luat de valul ieftin al multitudinii de oferte mediatice și vizualizări fără substanță, consistență, inclusiv în Biserica noastră. Această afirmație vine în contextul înțelegerii Bisericii ca misionară în însăși ființa ei, în acord cu temeiurile biblice și dogmatice asumate și mărturisite de creștini. Astfel, doctrina despre Biserică din tratatele dogmatice fundamentate pe Revelație trebuie înțeleasă și la nivelul comunității creștine de bază, parohia sau mănăstirea, ce au pe Hristos în centru, prin ascultarea și predicarea Evangheliei și prin comuniunea euharistică. Cu alte cuvinte, Biserica trebuie înțeleasă cu toate titlurile ecleziologice biblice, respectiv Trup al lui Hristos, popor al lui Dumnezeu ce se adună la cultul de adorație, de preamărire și de mulțumire în casa lui Dumnezeu, ca mireasă a lui Hristos spre comuniunea cu El, în experiența unei iubiri cerești purificatoare de zgura obositoare și corozivă a lumii, aceasta în liniștea minții și inimii ce ascultă și fac loc lui Dumnezeu prin harul său sfințitor. Ascultarea și lectura Scripturii și, cu formulările

⁴Robert S. Rivers, CSP, *From Maintenance to Mission. Evangelisation and the Revitalisation of the Parish*, Paulist Press, New York/Mahwah, N. J., p. 38. Teologul american evidențiază aspectul unui centralism eclezial parohial, ceea ce poate fi apropiat de teologia și viziunea euharistică a Bisericii la N. Afanasiev, care accentuează misiunea laicului în lucrarea sa *Biserica Duhului Sfânt (1)*, traducere din limba rusă de Elena Derevici, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008, aproape în contrast cu teza mitropolitului J. Zizioulas, pentru care centrul puterii ecleziale rezidă în episcop.

dogmatice sinodale ulterioare ce reiau și precizează conținutul Revelației divine pentru poporul creștin, adevărul de viață și mântuire, la nivelul concret al vieții de zi cu zi al credincioșilor în comuniunea cu preotul și, mai ales, în Liturghia din duminici și sărbători, când corpul eclezial se manifestă cel mai vizibil, mărturisitor, unitar, apostolic, sunt expresia vizibilă și puternică a mărturiei creștinilor că aparțin și cred în „una, sfântă sobornicească și apostolică Biserică”.

Biserica este misionară pentru că este apostolică, iar credincioșii mărturisesc cu convingere intelectuală și credință caldă acest adevăr care este pentru ei, care este al lor pentru că ei sunt ai lui Hristos și simt, trăiesc prezența Sa puternică și iubitoare prin lucrarea Sfântului Duh în comunitatea celebrantă a tainei Sale. Parohia înseamnă Biserica universală în local, concret, în comunitatea vie, în comuniunea cu Hristos Cel viu, viața ei comunicată din Dumnezeu, Treime, Viață și Iubire supremă, infinită, la care participă creștinii conștienți de acest adevăr, pe care îl trăiesc cu încredere, dăruire pentru Dumnezeu și unii pentru alții, în iubirea ce transfigurează persoana iubită de Hristos real și deplin, pentru că nimic nu este mai mult decât bucuria prezenței iubitoare a lui Hristos în viața fiecăruia.

2. Dimensiunea sacramentală a parohiei ortodoxe

Parohia este mediul, câmpul, orizontul unde se împlinește real unirea mântuitoare a omului cu Dumnezeu prin primirea harului Sfințelor Taine săvârșite de preotul hirotonit canonic, în ascultare și în comuniune cu chiriarhul locului, ce asigură unitatea eclezială a poporului lui Dumnezeu în Biserica universală. De obicei, cei mai mulți dintre creștinii noștri participă ocazional la celebrările sacramentale, Botez, Cununie sau la ierurgiile legate de înmormântare. Unii nu cunosc semnificația reală, profundă, mistagogică a actelor sacramentale ce sunt în relație cu textul biblic și când se unesc cu Hristos Dumnezeu, rămânând mai departe, cum scria Sfântul Pavel, oameni pământești mai puțin cutremurați interior, existențial și spiritual, de lucrarea divină luminoasă și mântuitoare. Desigur, dimensiunea sacramentală a condiției creștine în veac implică cunoașterea adevărului dumnezeiesc de viață

și mântuire prin apel permanent la textul scripturistic, marele text al creștinătății ce cuprinde revelația istorică a lui Dumnezeu ce culminează în Hristos, un act de iubire și dăruire divină pentru omul care experiază prezența și lucrarea lui Dumnezeu în concretul său de viață cotidiană dar, mai ales, în condiția rugăciunii, a meditației și a cultului ce conferă în Ortodoxie ambianță cerească, frumusețe a Împărăției veșnice în melodicitatea imnelor ce reproduc în mare parte înseși cuvintele dumnezeiești biblice preluate și încadrate în creativitatea poetică inspirată a aghiografilor purtați de Duhul Sfânt în comuniunea sfinților. În acest sens, redescoperirea și conștientizarea lucrării liturgice și sacramentale a Bisericii de către fiii ei, laicatul ortodox, este o exigență mistagogică și misionară imperioasă și urgentă, care nu poate avea ca punct de plecare decât faptul real și concret că taina, așa cum afirma Părintele Stăniloae, „se constituie în întâlnirea în credință a celor două persoane în ambianța Bisericii plină de Duhul Sfânt și în atingerea trupească între cele două persoane, odată cu mărturisirea prin cuvinte a acestei credințe: a uneia care săvârșește taina și a alteia care o primește”⁵. Mistagogică, în sensul de experiență intensă și profundă a credinței în interioritatea personală, și misionară, în sensul de mărturie publică, comunitară, de vizibilitate a credinței cu impact asupra celor mai puțin inițiați în marea taină a creștinătății, după expresia paulină. În Taine, însă, așa cum afirmă B. Sesboüé, un rol major îl deține Hristos Însuși, ca Taina originară, prin cuvintele fondatoare și gesturile sacramentale⁶ preluate apoi de Biserică și ierarhia ei sacramentală, ce prin Duhul Sfânt instituie pentru om relația personală, gândită și experiată cu Dumnezeu, Cel unic și adevărat.

Tainele Bisericii instituie și permanentizează relația cu Dumnezeu, comuniunea mântuitoare, și sunt „legătura carnală cu Dumnezeu”⁷, în sens de ceva concret, palpabil, simțit intens, ca o prezență, ca o relație, ca iubirea dintre două persoane și aceasta în toate Sfintele Taine, dar mai ales în Sfânta Euharistie, unde Hristos

⁵ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1978, p. 8.

⁶ Bernard Sesboüé, *Invitation à croire. Des sacrements crédibles et désirables*, Cerf, Paris, 2009, p. 31.

⁷ *Ibidem*, pp. 38, 174.

este, după expresia ioaneică, „pâinea vieții” (Ioan 6, 48.51) creștinului. Având în vedere aceste aspecte și faptul că, în general, creștinul ortodox este unul de factură liturgică și sacramentală și mai puțin biblică, în sensul că nu primează în viața sa spirituală lectura Bibliei, ci prezența la cultul Bisericii și devoțiunea față de Dumnezeu și de sfinții săi – evident la cei în sens sociologic practicanți ai credinței, care devin un segment tot mai mic dintre cei ce doar se declară ortodocși și participă la viața parohiei – este necesară o bună înțelegere a dimensiunii sacramentale a existenței personale angajate în orizontul comunității ortodoxe unde se săvârșesc de către preot Sfintele Taine, prin care omul devine Biserică și Trup al lui Hristos. Toate Sfintele Taine sunt cadrul normal de viață în Hristos cunoscut din Scriptură, prin care ne vorbesc în calitate de Cuvânt ipostatic al lui Dumnezeu și ale Cărui cuvinte sunt preluate, repetate în ritualul Tainei, devenind rugăciune. De aceea, se poate spune că Biserica *există și face*, în sensul că ea săvârșește Tainele, dar și Tainele fac Biserica⁸, adică ele constituie permanent, în veac, Trupul tainic al lui Hristos, poporul sfânt și împărătesc al lui Dumnezeu în pelerinajul spre cetatea cea veșnică, spre Împărăția lui Dumnezeu. Ceea ce se rostește în cultul Tainei, cuvintele au o valoare performativă, în sensul că ceea ce se zice se face prin lucrarea Sfântului Duh.

De aceea, la nivel de parohie, ca Biserică a lui Hristos integrală în comunitatea locală prin primirea Sfintelor Taine, omul este pe calea prin care este real în relație, comuniune cu Dumnezeu, plinindu-se profeția mesianică „Dumnezeu este cu noi”, aceasta pentru că este Fiu al lui Dumnezeu pe care Îl numește și pe care Îl adoră și Îl invocă cu numele de „Părinte”, după descoperirea divină însăși spre îndumnezeire, divino-umanizare, hristificare și trinitarizare⁹, după expresiile atât de substanțiale și pline de

⁸ *Ibidem*, pp. 40, 52.

⁹ Père Justin Popovitch, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de l'Église Orthodoxe, Tome cinquième, L'Age d'Homme, Lausanne, 1997, p. 247; Histoires des Dogmes, sous la direction de Bernard Sesboüé, Les Signes du salut, tome 3, par Henri Bourgeois, Bernard Sesboüé et Paul Tihon, Desclée, Paris, 1995, p. 16. Autorii arată că termenul „sacrament”, deși nu există în Biblie, s-a impus în ultimele decenii, fiind un act notabil de inculturație creștină, cu teme în Tradiția Bisericii, care a trebuit să evite confuzia cu tradițiile de mistere ale Antichității, definiția exactă și sensul lui fiind acela de „angajament sacru pentru Dumnezeu”, „Alianța cu Iisus Hristos” ce desăvârșește Vechiul Legământ al poporului Israel.*

sens teologic și spiritual ale Sfântului Iustin Popovici. Sacramentalitatea e modul de comuniune Dumnezeu-om, este starea de pătrundere și strălucire a omului de slava lui Hristos, aureolarea de lumina necreată și veșnică a Duhului Sfânt, a întregii Treimi Sfinte.

2.1. Taina Botezului

Prin Botez, omul se face creștin, Botezul fiind Taina prin care acesta moare păcatului ca plată a morții, consecință a păcatului și neascultării de porunca lui Dumnezeu a primilor oameni, și învie spiritual în haina de lumină a lui Hristos mort și înviat pentru viața și mântuirea oamenilor, pentru viața deiformă, ca refacere a chipului uman, și reșezarea lor în starea dintru început, dar, și mai mult decât atât, prin viața lor ca făptură nouă în Hristos, Creatorul și Mântuitorul lumii. De aceea, Biserica este alcătuită din toți cei care primesc Botezul și celelalte Sfinte Taine, ei devenind Biserică, cu toate consecințele profetice, sacramentale, administrative ce decurg din acest act. De aici și inconsecvența logică și ontologică a unora dintre creștini, care deși au fost încorporați Trupului lui Hristos, ca ostași ai lui Hristos, dezertează de la vocația sublimă și unică de a fi una cu Hristos, în iubirea Sa dumnezeiască temporală și veșnică. Botezul este „programul nemuririi”¹⁰, prin *hristificare* și *eclesializare*, anume apartenența la Hristos și Biserica Sa, în calitate de membru conștient, activ, împlinitor al legii evanghelice, ca filosofie dumnezeiască de viață încununată de virtuțile creștinești, dar și de sprijinire, susținere a activităților misionare și administrative a comunității proprii, locale prin voluntariat sau fonduri bănești conform deciziilor organelor abilitate în acest sens. Viața omului se desfășoară conform timpului prezent, adică, la persoana întâi; eu fac, eu iubesc, eu ajut, eu mă implic într-o activitate... De aceea, tot așa de firesc, la nivel de parohie, este să ne asumăm liber, conștient, responsabil și iubitor și consecințele sacramentale ale calității de fiu al lui Dumnezeu, prin a înțelege că, personal, eu sunt în Biserica mea, cu preotul meu, cu frații creștini ai comunității mele. Prin Botez, eu devin fiu al lui Dumnezeu în Biserica mea și, așa cum arată textul ritualului, acest act sacramental reprezintă ieșirea din zona răului, a

¹⁰ *Ibidem*, p. 248.

păcatului, prin eliberare de „toate nălucirile din văzduh și nea-rătate”, spre sfințire, curățire trupului și sufletului, dezlegare legăturilor, iertare păcatelor, luminare sufletului, baie de-a doua naștere, înnoire duhului, har de înfiere, îmbrăcăminte de nesticăciune, izvor de viață”¹¹. De fapt, Biserica reia și repetă pentru fiecare persoană umană sintagmele biblice consacrate, încât aceea, prin textul Scripturii dumnezeiești în Tradiția Bisericii ca viață în Hristos prin Duhul Sfânt și gestul sacramental al preotului, devine ontologic făptura cea nouă. Botezul nu este un act pios într-o tradiție religioasă oarecare, ci este „temeiul identității creștine”¹², documentul personal de legitimare conferit de Hristos prin preotul săvârșitor al Tainei, chiar dacă aceasta are loc la vârsta prunciei nevinovate, fiind un act asumat deplin și conștient de familia creștină și de părinții spirituali ai celui botezat, nașii acestuia.

Deși Botezul este Taina care marchează fundamental ființa omului, mulți dintre creștini uită acest adevăr, prin păcat ca ignoranță spirituală și teologică ce duce la pierderea harului divin, pe de o parte, sau revendicare doar culturală la Botez, pe de altă parte, eludând dimensiunea sacramentală a acestuia ca viață în Hristos, temeiul ontologic al omului, prin iubirea Lui spre identitatea reală umană dorită și lucrată tainic de Dumnezeu Însuși în omul mântuit prin jertfa hristică și Duhul Cincizecimii în invocația permanentă și rugăciunea Bisericii, ce confirmă și face eficientă înrudirea dintre tip și Arhetip.

Botezul implică credința ortodoxă și mărturisirea ei trinitară, conform Simbolului de credință niceo-constantinopolitan, rostit de nași în locul celui botezat, care va crește în ambianța creștină a familiei și a Bisericii, de unde necesitatea absolută de a cunoaște dogmele Bisericii, lucru pe care unii dintre nași îl știu mai puțin. De aici decurge necesitatea catehizării, de fapt dialogul credinței, după etimologia cuvântului și practica Bisericii preconstantiniene, sau al educației mistagogice, a cunoașterii sensului profund al Tainelor, în general, prin care participăm la viața dumnezeiască în comuniunea eclezială în Duhul lui Hristos care iluminează mintea și încălzește inima spre credință mărturisitoare și sfințitoare a vieții

¹¹ *Slujba Sfântului Botez*, în *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 1992, p. 34; Pr. prof. Ion Bria, *Credința pe care o mărturisim*, EIBMBOR, București, 1987, pp. 141-144.

¹² Bernard Sesboüé, *Invitation à croire. Des sacrements crédibles et désirables...*, p. 63.

omului în lume. „Din apă la cer” este mesajul Botezului, ca salt în ordinea transcendenței, de care cultura actuală ține mai puțin sau deloc seamă pentru eul metafizic al omului ce nu poate fi suprimat, în ciuda oricăror programe imanentiste sau de eshatologie istoricistă. Mai mult, în plan real, teologic Botezul este viața cea nouă în comuniune gândită și experimentată cu Dumnezeu venit la noi în chipul lui Hristos smerit în iluminarea Duhului Său. Ca unică naștere din „apă și din Duh” (Ioan 3, 5) ce dă identitate creștină, ce nu trebuie pierdută de ostașul lui Hristos în parcursul vieții din veac, Botezul aparține tainei Bisericii și este săvârșit de ea și nu de falșii profeți ai denominațiilor destructurante ale etosului ortodox bimilenar. Secta rupe pe creștinul ortodox de la Biserica lui Hristos și nu aduce bucuria comuniunii sacramentale reale și mântuitoare pentru că este esențial împotriva Bisericii și a etosului creștin structurat și consacrat bimilenar.

2.2. Mirungerea

Taina Mirungerii este, prin excelență, Taina Duhului Sfânt¹³, o adevărată Cincizecime personală după personalizarea omului prin Botez, aceasta prin venirea reală a Duhului Sfânt la cel botezat prin actul, gestul sacramental al preotului ce unge cu Sfântul Mir sfințit solemn de Sinodul Bisericii locale în Joia Mare și rostirea formulei biblice „Pecetea Darului Duhului Sfânt”, la omul înfiat prin Botez Părintelui ceresc. Omului „îi sunt dăruite toate puterile de hristificare ale harului și darurile și energiile Duhului pentru noua viață în Hristos, viața divino-umană”¹⁴, pentru a înțelege și a trăi taina credinței creștine spre cunoaștere teologică și experiență mistică. De fapt, chiar textele biblice ce constituie temeiul Tainei accentuează aceste aspecte pentru că „voi ungere aveți de la Cel Sfânt și știți toate” (I Ioan 2, 20,27; II Corinteni 1, 21-22), în sensul de a cunoaște pe Hristos ca Adevăr și Viață, prin mărturia vieții personale îmbunătățite de harul Duhului Sfânt. Acest adevăr este confirmat încă de profetismul Vechiului Testament, pentru că Isaia unifică inteligență și experiență religioasă în lista cu darurile Duhului, anume: înțelepciune, înțelegere, sfat, tărie, cunoștință,

¹³ Père Justin Popovitch, *op. cit.*, p. 249.

¹⁴ *Ibidem.*

bună credință și temere de Dumnezeu (Isaia 11, 2-3), categorii biblice ce revin permanent în discursul biblic, inclusiv în propovăduirea lui Hristos și în celelalte scrieri neotestamentare.

Prin Mirungere, creștinul primește darurile Duhului Sfânt ce vor rodi ca harisme personale – am putea spune că una majoră va antrena și pe celelalte și va fi suportul care vor profila o personalitate harismatică –, anume: „dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credință, blândețe înfrânare, curăție” (Galateni 5, 22-23), în logica paulină axată pe viața virtuoasă și mistică în comuniunea rugăciunii și cea euharistică. Dacă Botezul poartă o amprentă hristologică, Mirungerea are una pnevmatologică, dar cele două Taine trebuie considerate tot în unitatea trinitară și a relației lui Hristos cu Duhul Sfânt, Duhul Adevărului, Mângâietorul trimis de Hristos (Ioan 15, 26)¹⁵, după făgăduința făcută Apostolilor și care de la Cincizecime este viața și respirația cerească a Bisericii în care creștinii sunt fiii Învierii. „Mirul rugăciunii”¹⁶ prin care creștinul este dăruit de Dumnezeu cu demnitatea preoției împărătești este semnul cel mai evident al acestei Taine, care conferă condiția de fiu conștient și responsabil al Tatălui, invocat ca *Abba* prin mireasma Sfântului Mir administrat ca materie a Tainei spre a face din om mireasma plăcută lui Dumnezeu, prin spiritualizare iradiind în jurul său iubire, bunătate și lumină din Hristos-Lumina, prin cunoașterea teologică în credință mântuitoare. De altfel și textul rugăciunii din ritualul baptismal evidențiază dimensiunea teognosică a Tainei, pentru că Soarele dreptății, asociat cu lumina, a făcut să strălucească celor din întunericul ignoranței spirituale, al păcatului și al morții „lumina mântuirii prin arătarea” Sa, prin teofanie revelațională, care este și deschidere totodată spre Împărăția eshatologică prin calitatea de „moștenitor al cereștii Sale împărății”¹⁷. Prin Duhul

¹⁵ Anca Manolache, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 35.

¹⁶ Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii și Despre viața în Hristos*, studiu introductiv și traducere din limba greacă de Pr. prof. dr. Teodor Bogdoga, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989, p. 191.

¹⁷ *Slujba Sfântului Botez*, în *Molitfelnic...*, pp. 37-38; Pr. prof. Ion Bria, *op. cit.*, pp. 146-150. Autorul întreprinde o hermeneutică sintetică a celor șapte daruri ale Duhului Sfânt, actuală și necesară pentru conștiința ortodoxă.

Sfânt, creștinul simte prezența lui Dumnezeu și o trăiește intens și cu bucurie extatică, în sens de atragere reală în spirala ascensională spre orizontul înalt al Împărăției, „descoperind identitatea sa în prezența lui Dumnezeu”¹⁸, pacea lui Hristos chiar în tumultul uneori atât de insuportabil al veacului. De aceea, creștinul are vocația dobândirii Duhului Sfânt al Bisericii, pe care nu îl poate afla în comunitatea eretică, la secta antibiserică.

2.3. Sfânta Euharistie

O adevărată triadă sacramentală, împreună cu Botezul și Mirungerea, Euharistia desăvârșește proiectul divin pentru om, în sensul încorporării integrale în Hristos, Dumnezeu-Omul, acesta devenind „ipostasul nașterii din Dumnezeu”¹⁹, ce trimite la teologia ioaneică (Ioan 1, 13) sau la Sfântul Dionisie. Încadrată în Sfânta Liturghie, Euharistia este, în perspectivă sacramentală, Taina Tainelor, „desăvârșirea tuturor celorlalte Taine”²⁰, în care creștinii se împărtășesc sensibil, material, cu Hristos inteligibil, pentru că ei comemorează Cina cea de Taină, se deschid spre Cel ce Se aduce Jertfă de Sine nesângeroasă permanent pe altarul Bisericii, fiind cuprinși în aceasta după Jertfa sângeroasă unică a Golgotei și aduc mulțumire, recunoștință lui Dumnezeu, pentru iubirea Sa în Hristos, pentru umanitatea întreagă chemată la ospățul credinței transfiguratoare și mântuitoare. Prin Euharistie, creștinii iau parte simbolic și sacramental la Cina cea de Taină,

¹⁸ Leanne Payne, *Vivre la présence de Dieu*, Éditions Raphaël, Le Mont Pèlerin, Suisse, 2005, p. 59; Simone Pacot, *Ouvrir la porte à l'Esprit*, Cerf, Paris, 2008, p. 105. Autoarea propune trecerea omului modern de la mental la vital, la inima profundă, la nucleul ființei, la spiritul ființei umane, prin întoarcerea la Tatăl, prin întâlnirea interioară cu Hristos în Duhul Său care ne transmite plenitudinea mesajului hristic, Evanghelia, printr-o evanghelizare a interiorității noastre; Norbert Mallet, *Le développement personnel du chrétien*, Salvator, Paris, 2013, p. 103. Autorul propune calea spirituală pentru dezvoltare personală, concept asociat astăzi doar cu succesul material, prin realizarea spirituală în prezența lui Dumnezeu cunoscut și iubit, pentru că El ne cunoaște și ne iubește absolut și etern, fiind Cel ce infuzează informațional și spiritual persoana umană deschisă spre El în orice situație concretă de viață.

¹⁹ Nikos A. Matsoukas, *Teologia Dogmatică și Simbolică. Expunerea credinței ortodoxe în confruntarea cu creștinismul occidental*, traducerea Nicușor Deciu, Editura Bizantină, București, 2006, p. 353.

²⁰ Nicolae Cabasila, *op. cit.*, p. 196.

precum Apostolii la momentul instituirii, și iau pâinea și vinul prefăcute prin invocarea Duhului Sfânt spre adevărata hrană a omului în Trupul și Sângele lui Hristos ca arvună a învierii și vieții veșnice (Ioan 6, 53-56).

Creștinul ortodox, prin educația religioasă, este chemat la a înțelege cuvintele Tainei în spiritul realismului biblic și teologic, pentru că Cel ce ne împărtășește și ne unește cu Dumnezeu spre îndumnezeire este Hristos Dumnezeu, iar logica divinului transcendente raționalitatea umană coruptă de păcat și limitată veacului acestuia. Logica credinței, dar și experiența purificării și a unirii cu Hristos euharistic prin simțirea stării de păcătoșenie, în umilință, dar și cu îndrăzneală sfioasă și sfântă spre El întru încredințare Lui, dăruire de sine iubitoare prin exercițiul cugetării la patima și Învierea Sa spre a dobândi „gândul lui Hristos”, cu practica deasă a comuniunii, dau sens și semnificație Euharistiei. Așa cum nașterea biologică este asociată cu sângele (Ioan 1, 13), spre viața în timp, tot așa, dar la nivel mai înalt, *excelsior*, tipologic, viața omului este răscumpărată prin Sângele dumnezeiesc al Golgotei, din Potirul la care sunt invitați credincioșii pentru a se împărtăși de Hristos. Acesta ni se dăruiește ca Pâine și Vin prefăcute prin invocarea Duhului de preotul celebrant în Trupul și Sângele Celui Înviat. Ceea ce primim din Potir, cum afirmă realist și sugestiv, cutremurător, Sfântul Nicolae Cabasila, „e trupul împuns pe Cruce, trup care în preajma chinurilor din urmă a tremurat, s-a zbătut, s-a scaldat în sudori, a fost vândut, încătușat, trup care s-a dat judecătorilor celor fărădelege și care, după vorba Sfântului Pavel, a adus mărturie bună în fața lui Pilat din Pont, mărturie pe care a plătit-o cu moartea, și încă moartea pe cruce, trup care a suferit biciuiri pe spatele său, iar prin palmele mâinilor și ale picioarelor s-a lăsat străpuns de cuie și prin coastă de suliță, trup care s-a crispat de dureri și a scâncit când a fost ținut pe lemn. Același este și sângele, care țâșnind din vine, a întunecat soarele, a cutremurat pământul, a sfințit văzduhul și întreaga lume a spălat-o de necurăția păcatului”²¹. Crucea este plinită de Înviere și de aceea în potir ne împărtășim de Hristos Cel înviat, de Cel care ne-a vestit prin îngeri, femei mironosițe și apostoli bucuria

²¹ *Ibidem*, p. 199.

Învierii, binecuvântând poporul creștin al lui Dumnezeu cu nemuritorile cuvinte „Bucurați-vă!” și „Pace vouă!”.

De aceea, dincolo de o atragere a noastră în discursul hristic de sorginte divină, ce este calificat la acest nivel ca discurs total, integral, divin al Revelației ce ne apelează în misterul libertății, dar și al răspunsului uman la această chemare, Euharistia și Tainele, în general, implică o atragere în Dumnezeu la nivel ființial, personal, prin ordinea sacramentalității, a unei perihoreze harico-energetice, ce chiar în tăcerea cuvintelor, dar în limbajul iubirii cuvântătoare și extatice desăvârșesc ființa omului. Dincolo de hermeneutica biblică și teologică „ce precede din kerygma credinței”, spre o „incluziune mutuală”²², dezvoltând o conceptualitate specifică cu proclamarea scripturistică a Învierii lui Hristos, Euharistia realizează comuniunea, unirea cu Hristos, care se cere a fi cât mai deasă pentru creștin spre a simți, a experia deplin taina credinței mântuitoare. De altfel, textele liturgice exprimă clar acest adevăr, pentru că prin părțica Sfintelor Taine „ne unim cu Sfântul Trup și Sânge” al Lui Hristos, pentru ca să Îl „avem pe Hristos sălășluind în inimile noastre și să fim locaș al Sfântului Duh” al lui Dumnezeu, ca „merinde pe calea vieții veșnice și spre răspuns bine-primit la înfricoșătorul scaun de judecată”²³ al lui Hristos.

Euharistia, cum sintetizează Sfântul Iustin în gândirea sa dogmatică doxologică, sfințește, purifică, transfigurează, hristifică, eclesializează, divino-umanizează, trinitarizează și mântuiește²⁴. Pătruns de semnificația cuvintelor ce fac trimitere la evenimentul salvific al Golgotei și al mormântului gol pentru că Hristos a înviat, creștinul experiază cu fior sacru această unificare ce îl personalizează deplin cu Dumnezeu prin cugetare la eveniment și comuniune îndumnezeitoare exprimată cuprinzător și sugestiv în rugăciunile citite de credincios cu luare-aminte – acasă, și nu de dascălul bisericii înainte de cuminecare, ca altădată, când mulți dintre creștini erau analfabeți –, înainte de a se împărtăși și a păși spre Împărăția Cerurilor pregustată încă din veac: „Dumnezeiescul

²² *Ibidem*.

²³ Paul Ricoeur, *L'herméneutique biblique*, Cerf, Paris, 2001, pp. 76-77.

²⁴ *Liturghia Sfântului Vasile cel Mare*, în *Liturghier*, EIBMBOR, București, 1995, p. 228.

Trup mă îndumnezeiește și mă hrănește, îmi îndumnezeiește sufletul și-mi hrănește minunat mintea”²⁵. Așa cum sintetizează teologul I. Ică Jr., plecând de la afirmația profundă a lui Jean Luc Marion că *situl* originar al *teo*-logiei este unul euharistic, acesta „e reprodus mereu de Liturghia Bisericii, unde episcopul, *teo*-logul prin excelență, prezidează Euharistia și invită comunitatea să interpreteze cuvintele Scripturilor citite din perspectiva Cuvântului divin Persoană, Care e autorul lor, dar în același timp și dincolo de ele. Cuvântul-Persoană nonverbal, Care se face trup și pâine din iubire, e Cel care, prin venirea Lui saturează de absolut textul Scripturii, făcându-l infinit și ca atare revelație divină. Singurii *teo*-logi adevărați în creștinism sunt atunci episcopul, plecând *de la Cine* anume vorbește, și sfântul, care știe *despre Cine* vorbește, fiindcă ambii pățimesc, participă și imită – unul la modul liturgic, iar altul mistic-martiric – misterul iubirii Cuvântului nonverbal făcut trup din iubire, și făcând astfel zidesc comunitatea creștină ca Trup mistic al Acestuia”²⁶.

Evident, acest aspect trebuie extins și la preot și comunitatea locală din jurisdicția canonică a episcopului în ascultare de acesta în iubirea lui Hristos, după modelul neotestamentar al Bisericii în care credincioșii erau numiți sfinți prin împărtășirea de harul lui Hristos și o accentuare, pentru parohia sociologică de astăzi, a credinței creștine spre participare la Liturghie a tuturor membrilor parohiei. Este absolut necesară astăzi această schimbare paradigmatică esențială, anume participarea la cult în duminică și sărbătoare și împărtășirea de Hristos euharistic, pentru că doar atunci ne manifestăm real în calitate de creștini, dăm contur ecleziografic comunității, după voința și lucrarea tainică a lui Dumnezeu. De aceea timpul liturgic al comuniunii sfințitoare trebuie să-și facă loc în spațiul comunității care are de eliminat tot ceea ce este neesențial și inutil pentru a fi cu Dumnezeu, cu Emanuel, Viața și Învierea noastră, prin cunoașterea rituală a experienței unirii euharistice cu El în Liturghia sărbătorii. Nu există Euharistie în comunitatea ruptă de Biserică și de aceea e de neînțeles aderarea unor creștini ortodocși la mișcări ce nu pot oferi bucuria euharistică cerească.

²⁵ Père Justin Popovitch, *op. cit.*, p. 252.

²⁶ *Rânduiala Sfintei Împărtășanii*, în *Liturghier...*, p. 319; Nicolae Cabasila, *op. cit.*, p. 201.

2.4. Spovedania

Mesajul Evangheliei este și unul al iertării păcatelor, care înseamnă neascultarea de Dumnezeu și lipsa de a împlini poruncile Sale. În lumea de astăzi, când imoralitatea și amoralitatea se extind prin propagandă rafinată, Spovedania, Taina mărturisirii păcatelor preotului ca lui Hristos Însuși, spre dezlegare de povara grea ce asfixiază sufletul spre a reîmprospăta Botezul într-o învoire cu Dumnezeu spre a doua viață²⁷, devine o exigență spirituală personală *sine qua non*. Creștinul cu conștiința trează, activă, alunecă în viața păcătoasă și are nevoie de iertare, de refacere a comuniunii cu Dumnezeu. De aceea, în Spovedanie, avem de-a face cu ceea ce conceptual definim „persoana profundă”²⁸ în relația cu sine, cu altul și cu Dumnezeu. Ca oameni, prin conștiința păcatului ne simțim vinovați față de Dumnezeu și semenii pe care i-am ofensat prin comportamentul nostru, prin încălcarea poruncilor divine și a legii morale și de aceea trebuie să ne căim pentru aceasta, să facem penitență pentru eliberare interioară și restabilire a normalității relațiilor cu alteritatea divină și comunitară, familială. De aceea fără pocăință nu există iertare²⁹. Pocăința este Taina vindecării³⁰ trupului și sufletului, a omului căzut în păcate și care are nevoie de întoarcere la Dumnezeu, de convertire, *metanoia*, revenire la sine prin mintea ce se întoarce spre Dumnezeu, aceasta după experiența nefastă a ororilor răului ce ucide pe omul care este cuprins de tenebrele întunericului și de diavolul ispititor. Pocăința este actul de convertire la Evanghelie, la Hristos Dumnezeu-Omul.

Dincolo de dimensiunea psihologică a persoanei și de abisul explorat psihanalitic prin regres la memorie spre vindecarea arborelui genealogic, reala terapie vine din iertarea din partea lui Dumnezeu, în fața Căruia ne mărturisim păcatele prin preot, martor al acestei acțiuni penitențiale. Această Taină aduce mila lui

²⁷ Diacon. Ioan I. Ică jr., *Canonul apostolic al primelor secole*, vol. I, Editura Deisis / Stavropoleos, Sibiu, 2008, pp. 60-61.

²⁸ Pr. prof. Ion Bria, *op. cit.*, p. 150.

²⁹ Denis Bijou-Duval, *Le Psychique et le Spirituel*, Éditions de l'Emmanuel, Paris, 2001, p. 175.

³⁰ Jacques Poujol, *L'accompagnement psychologique et spirituel. Guide de relation d'aide*, La Mégude de Mazenc, France, 2007, p. 126.

Dumnezeu și iubirea Lui infinite pentru omul ce I se deschide încrezător și cu speranța reconcilierii. Spovedania înseamnă restabilirea relației harice cu Hristos, prin îndepărtarea de El cauzată de păcate și revenirea în orizontul iubirii dumnezeiești, o dimensiune existențială și spirituală ce redă demnitatea omului ca ființă a comuniunii, iubit de Dumnezeu ce se manifestă dinamic, mărturisitor în Biserică, pentru ca dreptatea și adevărul lui, divine, legea morală, să fie vizibile și lucrătoare pentru întreaga comunitate umană.

De aceea Spovedania include convertirea, mărturisirea păcatelor cu căință și părere de rău exprimată în însăși corporalitatea omului prin lacrimi, prosternare, rostirea prin grai a păcatelor care sunt ca un puroi în ființa proprie, schimbarea concretă a conduitei morale, de viață³¹ a credinciosului, prin împlinirea cu scop pedagogic a canonului de rugăciune și milostenie, în general, încredințat de preotul ce călăuzește pe penitent spre Hristos, „Calea Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6). Simțirea iertării din partea preotului, formula de dezlegare aduce ușurare, lumină, pace, bucuria pură a lacrimilor ce izbăvesc de legătura păcatului, un urcuș real simțit în propria ființă ce parcă se dezlipește de pământ, planând spiritual spre înălțimi de energie divină atrase în ființa interioară spre personalizarea acesteia în Hristos. Spovedania ne unește cu Hristos prin har și rugăciune în bucuria întâlnirii eliberatoare cu Hristos, prin preot, și transcende legalismul moral, obiectiv, sau analiza eului profund, subiectiv, pentru că ne scoate din adâncul păcatului spre Hristos și cu Hristos, Lumina și Învierea noastră din moartea păcatelor.

Rugăciunea Tainei exprimă clar și lămurit acest sens instaurator de comuniune, de reintegrare în harul și iubirea lui Hristos din Biserică Sa, preotul invocând pentru penitent „chip de pocăință, iertare păcatelor și dezlegare, iertându-i lui toată greșeala cea de voie și cea fără de voie. Împacă și unește-l pe dânsul cu Sfânta Ta Biserică, în Iisus Hristos Domnul nostru”³². De aceea Spovedania poate fi înțeleasă în inima ei prin integrarea și dinamica vieții creștine în etosul ortodox, prin cult și rugăciune, prin

³¹Nikos A. Matsoukas, *op. cit.*, p. 367.

³²Bernard Sesboüé, *Invitation à croire. Des sacrements crédibles et désirables...*, pp. 185-190.

raportare la textul biblic ce își dezvăluie permanent sensuri noi și minunate într-o hermeneutică a lecturii și interpretării legate intrinsec de un viu eclezial, existențial și spiritual personal. Experiența penitențială este reală și profundă, ieșirea de sub epitrabilul duhovnicului echivalând cu eliberare și un zbor spiritual evident, ceea ce nu poate oferi o convorbire, chiar cu adâncă pondere psihologică sau simplu o consiliere pastorală, pentru că este dezlegare reală de lanțul păcatelor ce te scufundă în abisul întunericului. Acesta este darul Spovedaniei, care este act eclezial și de care nu au parte cei rupți de Biserică și îi sunt potrivnici.

2.5. Sfântul Maslu

Taina Maslului este expresia milostivirii divine pentru omul din condiția libertății căzute aflat în suferință. Uns cu ulei sfințit de șapte preoți cu un ritual compus din șapte pericope apostolice, șapte Evanghelii, șapte rugăciuni în care transpare sensibilitatea, „tandrețea lui Dumnezeu pentru umanitatea suferindă”³³, Taina Maslului ocupă un loc central în cultul și experiența pnevmatică a Bisericii, după Sfânta Liturghie, aceasta pentru consecințele efective în ceea ce privește speranța și vindecarea din boli și suferințe sufletești ale creștinilor.

Boala și suferința sunt consecințe ale păcatului, dar și ocazii pedagogice prin care încercările din viață fortifică pe creștin prin credință și iubire față de Dumnezeu în situații dificile, prin aceasta, în astfel de cazuri, Însuși Dumnezeu manifestând real puterea Sa vindecătoare însoțită permanent de mila și iubirea Sa. În acest sens, cum afirmă Hierotheos Vlachos, „Hristos este terapeutul omului”³⁴, pentru că acest titlu hristologic este legat de aspectul vindecător al activității mesianice a lui Hristos, preluat de Biserică, prin acea invitație apostolică de chemare a preoților Bisericii pentru rugăciune și ungere cu ulei sfințit a bolnavilor, însoțită de mărturisirea păcatelor unora către alții, în sens de convorbire duhovnicească (Iacob 5, 14), stă și la baza sintagmei de la rugăciunea Tainei, „Părinte Sfinte, Doctorul sufletelor și al trupurilor...”. Vindecarea ține și de preoția Bisericii lui Hristos, ce vizualizează

³³ *Slujba Mărturisirii, în Molitfelnic...*, p. 67.

³⁴ Bernard Sesboué, *op. cit.*, p. 213.

permanent pe Hristos ca semn al iubirii și lucrării lui mântuitoare și vindecătoare actualizate prin Duhul Sfânt, preoție care prin sfințenia vieții la care este chemată și prin îndumnezeirea cea după har are și o „misiune terapeutică”³⁵, ce continuă misiunea terapeutică a lui Hristos Însuși. De aceea și teologia este o „știință terapeutică”³⁶, ce are ca temei unitatea omului trup-suflet, bolile trupești fiind consecințe ale maladiilor sufletului, pe care le descriu și la care oferă rețete adecvate asceții și misticii Bisericii, spre deosebire de psihologii, psihiatrii umaniști care sunt „șamani”³⁷ lumii occidentale, cu dualismul ei spirit-corp sau cu refuzul realității spirituale, prin naturalismul unidimensional asumat „științific” prin raționalismul modernității. Astfel, este necesar efort comun, științific și spiritual pentru vindecare, cu atât mai mult cu cât practica terapeutică creștină are temei în Dumnezeu și planul Său de mântuire a omului, cadrul general în care pot fi integrate partiturile personale, științifice viabile, umane și complementare, dar deschise modelului creștin de interpretare și vindecare spirituală a maladiilor, pentru că „Ungerea bolnavilor este o formă nouă de a intra în Taina lui Hristos, formă adaptată la situația existențială a persoanei”³⁸.

Cu toate acestea misterul suferinței nu poate fi dezlegat în totalitate de practica umană, cheia ultimă fiind tot Dumnezeu, astfel că, așa cum afirma Sfântul Iustin Popovici, orice teodicee, antropodicee, cosmodicee își află răspunsul în hristodiceea perfectă din Biserica lui Hristos, ce începe la Cincizecime³⁹. Din rânduiala slujbei Maslului reiese cu prisosință dimensiunea hristologică și eshatologică a vindecării spirituale, prin asumarea modelului evanghelic de viață și comportament, ca dar al milostivirii și iertării divine, ce face din omul păcătos și bolnav un fascicol de lumină din Lumina-Hristos în lume, prin următoarele lucrări mântuitoare descrise în rugăciunea Tainei: „Treci cu vederea, ca un

³⁵ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă. Continuare și dezbateri*, traducere din limba greacă de Prof. Ion Diaconescu și Prof. Nicolae Ionescu, Editura Sophia, București, 2001, p. 284.

³⁶ *Ibidem*, p. 285.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, p. 202.

³⁹ Bernard Sesboüé, *op. cit.*, p. 238; Eugen Jurca, *Spovedanie și psihoterapie. Interferențe și diferențe*, Editura Despina, București, 2007; Jean-Claude Larchet, *L'Inconscient spirituel*, Cerf, Paris, 2005.

Dumnezeu care nu îți minte răul, toate păcatele lui. Izbăvește-l pe el de chinul cel de veci. Gura lui o umple de lauda Ta. Buzele lui le deschide spre slăvirea numelui Tău. Mâinile lui le întinde spre lucrarea poruncilor tale. Picioarele lui le îndreptează spre vestirea Evangheliei Tale. Toate mădularele lui și gândirea lui întărește-le cu harul Tău⁴⁰. Așadar, vindecare prin credință, prin invocarea numelui lui Iisus în rugăciune neîntreruptă prin unirea minții proprii cu Mintea supremă, cu Dumnezeu, și nu spectacol ieftin, mai ales de factură pentecostală.

2.6. Nunta

Taina Nunții, la care participă creștinii, mulți dintre ei eludând semnificația ei sacramentală și limitându-se la un ludic uman, pur și simplu, este instituită de Dumnezeu Însuși, Care a creat prima pereche de oameni pentru a locui în creația Sa în locul privilegiat denumit Rai, de unde, odată cu păcatul ca neascultare de voința divină, ca egoism, au căzut în lumea istorică cu inerentele ei limite fizice și metafizice. Hristos a restaurat teologic, haric, familia, prin participarea Sa la nunta din Cana Galileei și prima Sa minune, prefacerea apei în vin, de unde și accentuarea modelului familial, conjugal, pentru oameni, în condiția lor mundană. Prezența lui Hristos în familie este una reală și eficientă sacramental, pentru că mirii sunt creștini integrați Trupului lui Hristos eclezial prin Sfintele Taine: Botez, Mirungere, Euharistie și Spovedanie. Iubirea care le umple ființa unul pentru celălalt este un crâmpoi din iubirea ipostatic-substanțială ce definește prin excelență pe Dumnezeu (Ioan 4, 8), iar mirii, chip ai lui Dumnezeu, răscumpărați în Hristos, prin binecuvântarea preotului Bisericii, își asumă condiția familială prin Taina Nunții în Hristos și în Biserică (Efeseni 5, 32). Binecuvântarea biblică pe care au primit-o de la Dumnezeu patriarhii sau profeții Vechiului Testament, sfinții și martirii creștini constituie memorialul Tainei, modelul prezenței divine în viața celor numiți și invocați în ritual integrând familia nouă în aceeași demnitate împăratească în fața lui Hristos și în comuniunea cu El. Nunta este alianța⁴¹ fidelă în iubire reciprocă, dintre bărbat și femeie, uniți

⁴⁰ Père Justin Popovitch, *op. cit.*, p. 94.

⁴¹ *Slujba Sfântului Maslu*, în *Molitfelnic...*, p. 147.

nu de oameni, ci de Dumnezeu, așa cum accentuează textul de la Taina Nunții, pentru viața împreună cu nașterea de copii, prin care se prelungește în timp și în istorie ființa umană, în responsabilitate și ajutor reciproc, într-o microbiserică, în care este prezent Hristos, prin harul și iubirea Sa cu sensibilitatea divină pentru condiția, limita, durerile, dar și bucuriile oamenilor. Textul Tainei confirmă aceste aspecte prin cuvintele următoare: „Stăpâne, întinde mâna Ta din sfântul Tău locaș și unește pe robul Tău... cu roaba Ta..., pentru că de către Tine se însoțește bărbatul cu femeia. Unește-i pe dânșii într-un gând; încununează-i într-un trup; dăruiește-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni”⁴².

În familia creștină, consecință doar a Tainei Cununiei, se prelungește iubirea curată a tinerilor într-o veritabilă stare feciorelnică de perihoreză maritală, curată, sfioasă, decentă, responsabilă și respectuoasă reciproc, ce vine din sensibilitatea iubirii și spiritualizarea relației conjugale prin nașterea de prunci, ce prelungește nevinovăția și frumusețea lumii. Din păcate, la aceste adevăruri ale vieții tinerilor și a familiei atentează programe actuale de educație sexuală, ce urmăresc doar tehnica erotică în sine, despuiată de taina persoanei și asumarea responsabilității soților, programele familiale ce eludează nașterea de prunci ca dar al lui Dumnezeu din unirea conjugală firească, ce este sugrumată de confort și costul crescut al creșterii și educației copiilor sau de înfeudarea profesională cu carierismul ce eludează viața cuplului cu nașterea de prunci, de pervertirea umană, prin relațiile dintre persoanele de același sex, ce sfidează ontologia umană și iubirea dintre bărbat și femeie, cu venirea celui de-al treilea ce reflectă ceva din misterul trinitar în însăși ordinea oamenilor. Pentru ca familia să se afirme cu idealurile ei de viață, este nevoie de iubire, de iubirea jertfelnică ce vine de la Hristos-Iubire, cei angajați în modelul peren de viață umană trebuind a fi considerați, soțul, soția, copiii, ca daruri⁴³ de la Dumnezeu, pe care le primim cu bucurie și responsabilitate. Desacralizarea Nunții este efectul lipsei sacramentalității în comunitatea ruptă de harul Bisericii lui Hristos, ce unește edificator și de nedespărțit, cu iubire, ce e reflex al iubirii divine veșnice.

⁴² Bernard Sesboüé, *op. cit.*, p. 309.

⁴³ *Slujba Cununiei, în Molitfelnic...*, p. 85.

2.7. Preoția

Preoția este Taina Bisericii, fără de care aceasta nu poate exista, pentru că Biserica este orizontul de har, iubire și lumină dumnezeiască ce vine de la Hristos, Arhiereul cel veșnic, ce a încredințat Apostolilor Săi și succesorilor lor preoția sacramentală a Bisericii, puterea de a săvârși prin Duhul Sfânt ceea ce a săvârșit El Însuși în timpul propovăduirii Sale mesianice, anume predicarea Evangheliei ca adevăr, înțelepciune, filosofie de la Dumnezeu Însuși, și sfințirea oamenilor prin harul mântuitor conferit în Sfintele Taine. Mai mult, preotul sfințește în actele sacramentale ale Bisericii poporul lui Dumnezeu și de aceea idealul și realitatea sfințeniei ca viață în Hristos reprezintă cu adevărat „introducerea în ontologie”⁴⁴. Trimis în parohia sa de episcopul care îl hirotonește, preotul, după modelul biblic – Dumnezeu trimite pe Fiul Său în lume pentru mântuirea acesteia, Iisus trimite pe Apostoli, iar după Învierea Sa trimite pe Duhul Sfânt, Ce va însoți orice lucrare a preoților Bisericii –, exercită și manifestă la nivel parohial autoritatea conferită prin acest act și această slujire unică și ireductibilă la orice oficiu uman în istorie. Autoritatea sa trebuie înțeleasă în sensul paternității preoției creștine date de Hristos, anume aceea de a naște întru Evanghelie mintea omului spre Hristos Domnul și Dumnezeu nostru cel Unic și Adevărat, pentru a naște prin Botez fii spirituali Bisericii și a păstori poporul lui Dumnezeu profilat ca ontologie eclezială în etos euharistic, spre a se realiza ontologia personală⁴⁵ a omului, mântuirea sa, de fapt ordinea iubirii, a comuniunii, ce desființează distanța dintre persoane, nu pentru a le anula ci, paradoxal, a le conferi identitatea reală și unică, desigur pe lângă funcțiile administrative, culturale sau filantropice, unora mai evidente și mai promovate decât cele soteriologice, de a călăuzi spre Împărăția lui Dumnezeu cea cerească, pregustată sacramental chiar în viața de aici.

Preotul Bisericii lui Hristos nu poate fi înțeles decât în relația cu Acesta și a relației lui Iisus din Evanghelii cu Apostolii, apoi cu

⁴⁴ Peter Kreeft, *The Philosophy of Jesus*, St. Augustine's Press, South Bend Indiana, 2007, p. 29.

⁴⁵ Ioannis Zizioulas, Mitropolitul Pergamului, *Comuniune și alteritate. Ființarea personal-eclesială*, traducere din limba engleză de Pr. dr. Liviu Brabu, Editura Sophia, București, 2013, pp. 68, 163; Alistair I. McFadyen, *The Call to Personhood*, Cambridge University Press, 1990.

ierarhia sacramentală a Bisericii și nu în funcție de mitologii, folclor, superstiție sau magie. Lucrarea sa este plinită de Hristos, iar credinciosul trebuie să înțeleagă prezența preotului nu doar în rezultate pastorale spectaculoase, ci în râvna și iubirea Sa pentru Hristos, pe Care Îl propovăduiește comunității și Care Se face prezent sacramental, deși este veșnic și pretutindeni, întru tăcerea Sa, după rostirea cuvintelor adevărului divin, ale vieții și învierii din timpul mesianic descris în Evanghelii, și este auzit prin persoana, gura și slujirea preotului, ce ne face prezent pe Hristos în timpul și în viața fiecăruia. El dă mărturie despre Hristos în funcție de propria partitură în care rescrie personal credința, formația sa teologică, experiența spirituală, aptitudinile culturale și administrative, conectat la fluxul Bisericii universale, ca Tradiție vie și neîntreruptă a comuniunii și mântuirii oamenilor cu Hristos, Dumnezeu-Omul. E necesar, de asemenea, de a depăși reducăționismul preoției la ierurgia înmormântării, mulți dintre creștini asociind întâlnirea cu preotul ce intră sau iese – de exemplu, dintr-o scară de bloc – cu întrebarea „cine a murit”, aceștia uitând că preotul celebrează Tainele: Botezul, Mirungerea, Euharistia, Spovedania, Nunta, dar și cele din urmă ale omului, într-un etos bogat în tradiții locale ce inculturează și profilează Tradiția Bisericii ca viață în Hristos. Comunitatea sectară nu are preoție sacramentală și de aceea nu este un loc al Duhului lui Hristos, din moment ce s-a rupt de Biserica mântuirii.

Ca o concluzie la cele de mai sus, succintă și cuprinzătoare, așa cum afirma un teolog martir al secolului al XX-lea, Sfintele Taine reprezintă „dogma trăită”⁴⁶, experiată, a Bisericii lui Hristos, a poporului lui Dumnezeu condus spre mântuire și Împărăția de pace, bucurie, dreptate a lui Dumnezeu din eshaton, cu fundament în istoria comunității concrete, prin misiunea și pastorația preoției.

3. Provocări ale parohiei în modernitate și postmodernitate

Dinamica societății umane, cu progresele, dar și cu involuțiile și eșecurile evidente în plan uman, spiritual cauzate de ideologiile, raționalismul și iraționalismul unei lumi rupte de Dumnezeu,

⁴⁶Bernard Sesboüé, *op. cit.*, p. 323.

dezvoltarea industrială, tehnică, informațională a societății a avut și are efecte asupra comunității ortodoxe. Mulți dintre membrii acesteia, luați de spiritul veacului, au devenit indiferenți față de viața lor spirituală care se identifică cu parohia, Biserica universală în totalitatea ei, comuniunea sfinților ce se manifestă în local, la altarul bisericii în care se primește Botezul și omul e integrat vieții în Hristos, având ca țintă sfințenia și veșnicia cea bună a Împărăției ce transcende suferința și jertfa prin care este crucificat în lume, fidel Evangheliei și misiunii ei, cu luare-aminte la efemeritatea și vidul ființei umane fără Dumnezeu. Ortodoxia stă în Hristos Cel Înviat, Care o susține și este prezent nouă permanent, asistând și interpelând evoluții civice și politice, fiind însă integral fidelă Apostolilor, Părinților și Sfinților ei din fiecare veac, care sunt și temelia ei neclintită întru mărturisirea adevărului lui Hristos, în comuniune, cu dorință de adevăr și dreptate, pe care ea este conștientă că nu le rezolvă deplin nici o instanță umană absolutizată structural ce exclude alte instituții spirituale și culturale și nici revendicările individualiste de tip „drepturile omului” ale occidentalului⁴⁷. Ea își asumă rolul de instanță divino-umană care însetează după adevărul, dreptatea și iubirea pe care doar Dumnezeu le oferă dincolo de interesele de moment ale individului sau ale grupului de interes. Ateismul și forma eufemistică a acestuia, secularismul, precum și indiferentismul religios sunt probleme cu care se confruntă parohia. Dar și probleme intercreștine afectează parohia ortodoxă, în acest sens sectele afectând, de asemenea, comunitatea ortodoxă.

Ideologia iluministă a privatizării religiosului a marginalizat și exclus Biserica, teoretic parohia, din spațiul public, din comunitatea oamenilor care prin Taine devin Trupul lui Hristos, lumea

⁴⁷ Adalberto Mainardi, *La Philokalie et les Lumières*, în „*Irénikon*”, nr. 2-3, 2006, p. 226. Autorul arată că nu Luminile au reînnoit viața popoarelor ortodoxe din Europa de Est, care au avut evident influență în plan politic, statal, educațional, cultural, ci mișcarea de reînnoire liturgică și harismatică neosihastă și reînnoirea la Tradiția patristică, Bizanțul trăind mai departe în subsolul Constantinopolului și în țările ortodoxe, adevărate *Bizanț după Bizanț*. Nicolae Iorga, *Bizanț după Bizanț*, traducere de Liliana Iorga-Pippidi, Editura 100+1 Gramar, București, 2002, p. 206; Pr. dr. Claudiu Cotan, *Ortodoxia și mișcările de emancipare națională din Sud-Estul Europei în secolul al XIX-lea*, Editura Bizantină, București, 2004.

cea nouă a Bisericii, creștinismul (I Corinteni 12). Teologic, această atitudine constituie și o inconsecvență logică și filosofică, culturală și istorică, pentru că orice și în orice comunitate este întrupată și viața și credința membrilor ei. Comunitatea ca Biserică a fost de-structurată ideologic, dar Biserica, ființa ei martirică și mărturisitoare *este și face* totdeauna ceea ce Dumnezeu în taina Sa hotărăște, dincolo de ceea ce uneori oamenii gândesc și aplică social și politic, ceea ce capul ei Hristos face în Duhul Sfânt prin ierarhia sacramentală și canonică și întreg poporul pelerin al lui Dumnezeu spre Împărăția cerurilor cea eternă. Ea face ceea ce a învățat-o Domnul ei prin rugăciunea permanentă, „arma ei spirituală”⁴⁸ și misionară înrădăcinată în taina Treimii contemplate, adorate și invocate, atât în lucrarea ascetică purificatoare, cât și în rugăciunea liturgică ce eclezializează lumea – „aducem această slujbă cuvântătoare-duhovnicească pentru toată lumea”. Din păcate, mulți fii ai ei, doar nominali, nu mai știu că Biserica, Trupul lui Hristos, înseamnă și propria lor ființă, persoană inclusă, oferită ei prin Botez, Mirungere și Euharistie, și implicit lui Hristos, în comuniunea celorlalți creștini, semenii lor, care au vocația și datoria de a participa la Liturghia Bisericii, de a primi Trupul și Sângele lui Hristos spre a constitui o veritabilă comunitate euharistică, așa cum înțelege teologia viața creștină adevărată, de a contribui cu cuvântul și fapta, inclusiv financiar, puțin de la mulți sau toți enoriașii la finanțarea parohiei pentru salarizarea clerului, activități filantropice, culturale și restaurări sau construcții în deplină solidaritate comunitară. De aceea sunt de neînțeles afirmațiile unor persoane neavizate și parcă paralele cu realitatea vieții bisericești, parohiale, care confundă instituția teandrică a mântuirii cu o formă de afacere privată sau care văd în BOR cea mai bogată instituție a țării, uitând că de fapt această instituție este poporul român creștin ortodox, care plătește necondiționat dările către stat și doar benevol și puțini la număr, mai ales în mediul urban, acea contribuție mică la parohie – în general 50 lei de familie – stabilită de consiliul parohial, o exigență minimă ce menține și patrimoniul cultural românesc ce în majoritatea bisericilor noastre

⁴⁸ Mitropolit Emilianos Timiadis, *Preot parohie, înnoire*, traducere de Paul Brusnovschi, Editura Sophia, București, 2001, p. 163.

conține nestemate ale sufletului creștin în răbojul vremii uitate astăzi de mulți dintre semenii noștri ce au pierdut reperele culturale, clasice, tradiționale și perene. Cum spunea A. Rosmini, cu referință la patrimoniul particular, după vechiul model creștin, acesta era mic, dar cel comun mare⁴⁹, în sensul că creștinii cei mulți ai parohiei nu erau prea înstăriți, dar cu puțin de la fiecare veniturile parohiei erau corespunzătoare pentru activitățile ei de întreținere a clerului, de misiune, cultură și filantropie, la care se adăugau și donațiile celor bogați. Din nefericire, postmodernitatea cu ultra-liberalismul ei a îmbogățit pseudomodelele ei, vedete din domenii anexe vieții reale – sport, muzică, cinema, chiar politică –, deviind prin spectacolul bine orchestrat atenția de la viața reală, familială, comunitară, culturală, chiar economică și de aceea creștinii au datoriat sfântă ca prin rugăciunea și fapta lor să susțină lucrarea misionară, culturală, filantropică, de restaurare a monumentelor bisericesti sau construcția de lăcașuri noi. Biserica nu cere, nici nu ia zeciuală; ar fi foarte bogată, deși este criticată de unii așa-ziși seculariști sau afaceriști prea îndoctrinați de bogăție și bani și inspirați de principii străine etosului ortodox, creștin în general, dar ea este centrul existenței și al vieții oamenilor și nu doar o instituție prestatoare de servicii, o „funcție servilă”⁵⁰ la care a fost redusă de ideologii, de secularism și de consumism. Grav este că se pierde sensul comuniunii cler-credincioși și sunt situații când unii dintre enoriași se adresează câteodată preotului cu formula *Vă deranjez Părinte...*, când de fapt între aceștia ar trebui să fie apropiere, dialog, căldură sufletească, comunicare permanentă, așa cum există când te duci la doctor pentru că ești bolnav și ai nevoie de vindecare, la magazin să cumperi ce ai nevoie, la serviciu etc. Există și situația jenantă în contextul vizitelor pastorale la unii credincioși: atunci când preotul intră în casa lor, aceia întâi se caută prin buzunare, în loc să vadă în preot chipul lui Hristos care binecuvântează casa (Matei 10, 12-14). Aspectul acesta, desigur,

⁴⁹ Antonio Rosmini, *Cele cinci plăgi ale Sfintei Biserici. Principii pentru desăvârșirea creștinească*, traducere de Raluca Popescu, Editura Institutul European, Iași, 2007, p. 257.

⁵⁰ André Chevalier, *La paroisse post-moderne*, Editions Paulines at Mediaspaul, Montreal, Paris, 1992, p. 9; Pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie. O tipologie a mărturisirii creștine astăzi*, Editura Athena, București, 1996, p. 178.

este mai specific parohiei urbane, cu ritmul ei și cu migrația locuitorilor, ceea ce pune problema abordării serioase a misiunii urbane, având în vedere că orașele mari coagulează oamenii de diverse categorii, intelectuale, financiare, tehnice, datorită dezvoltării mai accelerate și veniturilor mai mari. În acest sens, Părintele Bria propunea ca preotul de la orașe să posede „cunoștințe în științele educației umane, în pedagogie și metoda didactică..., reflexia teologică pentru intelectuali, cateheze despre morală sexuală și conjugală pentru tineri și părinți, literatura religioasă pentru copii și tineret”⁵¹, în lumina Evangheliei și a Sfintei Tradiții, cultura și viața creștină peste veacuri, căreia îi dă viață și profil, chip, Ortodoxia actuală, care să definească identitatea creștinului ortodox, să conștientizeze apartenența sa la Biserica lui Hristos cea una, sfântă și apostolică, realitatea profundă și sublimă, temei al veșniciei pentru oameni. Creștinul ortodox, de asemenea, trebuie să știe că este afiliat unei parohii, unui preot, slujitor al lui Hristos, cu misiunea unică de a face fii Bisericii, care se roagă pentru ei: „Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu, enoriași, ctitori și binefăcători ai sfântului locașului acestuia”, ectenie care se rostește la Laudele Bisericii și la Sfânta Liturghie, în comuniunea sfinților, a strămoșilor care au pus credință și iubire, jertfa muncii, a aurului și argintului, a banilor, spre ridicarea și înfrumusețarea lăcașului de cult pe care cei de astăzi au datoria a-l menține, restaura, dacă este cazul, pentru cult și cultură ortodoxă. Dar este necesar să precizăm că doar 10% dintre creștini participă la actul liturgic duminical, la celebrarea euharistică, ceilalți participând la liturghiile false ale veacului. De altfel, într-un sondaj recent, doar 7% dintre creștinii noștri ar contribui cu 50 de lei anual pentru a întreține obiectivele de patrimoniu cultural religios, ce constituie cca 90% din patrimoniul cultural românesc! De aceea este necesar a conștientiza apartenența activă la comunitatea locală, la parohie, la ordinea eclezial-spirituală a acesteia, prin evanghelizare personală și comunitară intensă, jertfelnică, în, cu și pentru Hristos, Adevărul și Viața noastră. De altfel, Împărăția lui Dumnezeu,

⁵¹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie...*, pp. 168-169, 173; Gheorghios Metallinos, *Parohia. Hristos în mijlocul nostru*, traducere Pr. prof. dr. Ioan I. Ică, Editura Deisis, Sibiu, 2004.

anunțată la începutul Liturghiei, este cea dincolo de lumea aceasta, este a lui Hristos, una ființial cu Tatăl și cu Duhul, Care dorește ca lumea creată și mântuită de El să participe doxastic, mărturisitor, euharistic la viața Împărăției din sărbătoarea ce evidențiază dimensiunea omului de ființă a sărbătorii, *homo festivus*, de fapt ziua bucuriei prin întâlnirea și vederea feței ce ni se arată tainic și atractiv, îmbietor în fața de lumină a lui Hristos pe care Îl auzim rostindu-ne cuvintele Evangheliei, pe care Îl privim, după ce mai întâi ne privește El din icoană, în logica fenomenologică actuală, și care ne face ai Săi prin cuminecarea euharistică recunoscătoare. Liturghiile noastre umane se pot face în ziua sâmbetei, sabbatul simbolizat de numărul 7, când putem stabili simpoziioanele științifice, întrunirile politice, festivitățile și alte acțiuni sportive, culturale, comemorative...

A veni la slujba bisericii este un act de cult și de cultură ortodoxă și românească! De fapt, în biserica parohiei, care este prima în calea spre sacru, în ziua de sărbătoare, unde trebuie să fie casa sa de întâlnire cu Dumnezeu, unde creștinul se roagă lui Dumnezeu, Care îl așteaptă pentru că este chemat la întâlnirea iubirii, la ospățul credinței, și aici se experiază universalul în particular, în sensul că „absolutul poate fi găsit numai în concret, infinitul în finit, divinul în creatură... creștinismul fiind eminentemente practic și concret”⁵², temei fiind Hristos, Dumnezeu întrupat. Paradoxal, în biserică, ceea ce deconstruiește postmodernitatea prin cinism, pragmatism, narcisism, scepticism, relativism și nihilism, încercând să reconstruiască prin limbaj narativ cotidian și individual (de aceea atâtea „invenții” a Europei, a politicului, a religiei...) se păstrează, în sensul metanarativului, adică „teoriile întemeietoare ce legitimează o moralitate universală și un progres social”⁵³ discursul total, Biblia și teologia, Biserica și oamenii cu idealurile lor

⁵² Michel J. Himes and Kenneth R. Himes O.F.M., *Fullness of Faith: The Public Significance of Theology*, Paulist Press, New York, Mahwah, New Jersey, 1993, p. 130.

⁵³ Gerald Arbuckle, *From Chaos to Mission. Refounding Religious Life Formation*, The Liturgical Press, Collegeville, Minnesota, 1996, p. 50; *La Bible. 2000 ans de lectures*, sous la direction de Jean-Claude Eslin et Catherine Cornu, Hachette, Paris, 2003; Christoph Theobald, *Le Christianisme comme style. I. Une manière de faire de la théologie en postmodernité*, Cerf, Paris, 2007, pp. 460, 466, 472. Teologul francez invită ca în era post-narativă sarcina apologetică a teologiei să fie aceea de a păstra „amintirea narativă a mântuirii în lumea științei de astăzi”.

spirituale. Desigur, astăzi mijloacele de călătorie permit pelerinajul în țară și în lume, la mănăstiri și schituri cu monahi renumiți, la locurile sacre creștine care întăresc credința, la Ierusalim sau Athos, în lumea ortodoxă sau cea occidentală, dar casa este în parohie, duminică de duminică, așa cum natural trupul are nevoie de hrană zilnic și omul de zi și de noapte spre lucrare cu rugăciune și odihnă în dinamica existenței sale. A fi credincios, a merge la biserică trebuie să devină naturalul religios, ortodox, al creștinilor de astăzi.

Sectele și relativismul eclezial constituie două fenomene intercreștine cu care se confruntă parohia ortodoxă, unde există conștiința, dincolo de realitatea istorică și confesională a pluralismului creștin, că există o singură Biserică a lui Hristos și că modul acesteia de a fi la nivel de parohie este Biserica cea una, pentru că Unul este Hristos: „Este un Domn, o credință, un Botez, un Dumnezeu și Tatăl tuturor, Care este peste toate și prin toate și întru noi toți” (Efeseni 4, 5-6). O comunitate înseamnă o parohie cu un preot și nu conflicte declanșate de uzurpatori ai preoției, lideri sectari care ne critică modelul bisericesc pentru a-l înlocui cu vidul spiritual și a aduce profeți mincinoși, urmând ca, după „darurile” de la început cu care momesc pe unii creștini, să le pretindă acestora zeciuiala. Sectele neagă Biserica, etosul ortodox, cultura din orizontul Ortodoxiei, pretinzând curios și insolent că ele sunt expresia Bisericii una, că dețin adevărul și sunt singurele vehicule ale mântuirii, de parcă până au venit sectele Biserica nu a fost cu Hristos, Domnul ei, credincioșii nu au avut la îndemână cuvântul divin, Biblia, și nu ar fi primit de la preoții lor Sfintele Taine, interpretarea Revelației și călăuzirea spre mântuire. Dar sectele urmăresc cu totul alte scopuri decât cele religios-morale, fiind expresii de liberalism religios, în contextul modernității și al democrației, ce au aplicat principiile politico-economice la comunitate, în sensul de a înființa o sectă, un grup religios, așa cum se înființează o firmă oarecare, o întreprindere economică, dar cu Biblia în mână și cu patos fanatic, reușind să acapareze persoane labile, neintegrate Bisericii. Noile mișcări religioase, mai ales, ocultiste sau inspirate de religiile orientale, au interese politice, economice și financiare și, în context mondialist, de dezorganizare instituțională clasică, manipulează și supun oameni și grupuri umane pentru

îmbogățirea liderilor sectei care nu au nimic de-a face cu Dumnezeu sau cu religia. Se destabilizează Biserici tradiționale, comunități, culturi, scopul fiind, de fapt, alienarea oamenilor și exploatarea lor. Acuza de încălcare a drepturilor și persecutarea minorităților religioase este falsă, interesul fiind acela de infiltrare prin secte a potențailor lumii, cu interesele lor economice și financiare.

Dacă sectele reprezintă un fenomen dezintegrant ce nu dialoghează cu partenerul, ci doar impun necondiționat principiile lor, ideologia pluralismului creștin se vrea a fi un model de integrare a creștinilor, venit din inițiativă anglicană și protestantă, ceea ce, cu avantajele dialogului, cunoașterii reciproce la fața locului a unora de către ceilalți, nu înseamnă că este factorul ce va unifica creștinismul. Creștinii ortodocși au conștiința ecumenicității, catolicității, universalității credinței lor dreptmărturisitoare, o credință experiată de secole, în care și-au împlinit idealurile spirituale, culturale și naționale, etnice. Evident, globalizarea a însemnat o globalizare creștină dincolo de diferențele dogmatice care, odată cu prăbușirea totalitarismului comunist și o anumită deconspirare a proiectului de a evangheliza Estul „*vid spiritual*”⁵⁴ după prăbușirea vechiului sistem, ca și cum comunismul ar fi fost religia acestei părți a lumii, o evanghelizare după model protestant, au dus la estomparea angajării ecumenice, Ortodoxia fiind conștientă de adevărul ei de credință. Totodată, proiectul ei este acela al consolidării unității panortodoxe și a relației cu Biserica Romano-Catolică, care este majoritar Biserica Occidentului creștin, ce păstrează și recuperează mare parte din Tradiția comună a Bisericii universale nedespărțite.

⁵⁴ Anne Fournier, Catherine Picard, *Secte, democrație, mondializare*, traducere de Radu și Rodica Valter, Editura 100+1 Gramar, București, 2006, p. 138; Pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie...*, pp. 140-142, 217-223; Pr. Gheorghe Petraru, *Secte neoprotestante și noi mișcări religioase în România*, Editura Universității Craiova, 2006; Jean-Pierre Sironneau, *Milenarisme și religii moderne*, traducere din franceză de Ioan Lascu, Editura Dacia, Cluj-Napoca 2006; Diac. Andrei Kuraev, *Moștenirea lui Hristos. Ceea ce n-a intrat în Evanghelie*, traducere din limba rusă de Nadejda Stahovski, Editura Sophia, București, 2009, pp. 206-207. Putem aplica tot așa de bine cuvintele misiologului rus la realitățile românești atacate de sectari: „Voi ați venit în țara în care noi știm a propovădui Evanghelia pe limba acestei țări. Nu vă grăbiți să începeți să ne învățați”, ... iar către ecumeniști mesajul său este acela de fi lăsați să ne regăsim Ortodoxia după totalitarism și apoi să vedem ce este ecumenismul.

4. Preotul paroh și statutul său în Biserică

În ultimul capitol, considerăm că unele reflexii referitoare la personalitatea preotului, ca intrinsec legat de parohie, sunt necesare. Pentru a înțelege personalitatea și misiunea preotului este absolut necesar a le raporta la textul Revelației, mai ales la Noul Testament, și nu la o istorie religioasă a umanității sau la etnografie și folclor. Din păcate, mai persistă această atitudine, inclusiv astăzi la unii creștini, fără a mai vorbi de unii care resping total pe preot, astăzi când textul biblic este la îndemâna tuturor și Biblia este prima carte a lumii. Dincolo de orice ideologie a lumii, Biserica lui Hristos, cu „cinstita Preoție”, dar și persecutată și martirizată, este, după cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, cea care „ține locul lui Hristos”. De aceea, pe preot trebuie să-l „primim cu toată dragostea în inima noastră”, pentru că disprețul creștinilor este dureros pentru preot⁵⁵. Tot pentru același Sfânt Părinte, preoția „este semnul dragostei”⁵⁶ lui Hristos pentru noi, Unul din Treimea divină care în ființa ei este iubire (I Ioan 4, 8) și face ca iubirea lui Dumnezeu să se actualizeze în fiecare loc unde este Biserica, făcând ceea ce Dumnezeu vrea să se facă, mântuirea oamenilor și viața lor îndumnezeită. Astfel, „preoții sunt aceia cărora li s-a încredințat zămislirea noastră cea duhovnicească; ei sunt aceia cărora li s-a dat să ne nască prin Botez. Prin preoți ne îmbrăcăm în Hristos; prin preoți suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu; prin preoți ajungem mădularele fericitului Cap al lui Hristos. Prin urmare, e drept ca preoții să fie pentru noi nu numai mai înfricoșători decât marii demnitari și decât împărații, dar mai cinstiți și mai iubiți chiar decât părinții. Părinții ne-au născut din sânge și voința trupului; preoții însă ne sunt pricinuatorii nașterii noastre din Dumnezeu, ai acelei fericite nașteri din nou, ai libertății celei adevărate și ai înfierii după har”⁵⁷. Cuvintele acestea trebuie înțelese și interpretate corect, nu în sensul că preoția Bisericii trebuie să dețină puterea lumii, ceea ce revine altor autorități,

⁵⁵ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie...*, p. 90.

⁵⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri, partea a treia, Omilii la Matei, 32,6*, traducere de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1994, p. 401.

⁵⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazians și Sfântul Efreem Sirul, *Despre Preoție*, traducere, introducere, note și un cuvânt înainte de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1987, p. 41; Jacques Bur, *La spiritualité des prêtres*, Cerf, Paris, 1997, pp. 42, 73. Preotul este semn al lui Hristos, Capul Bisericii,

ci că aceasta continuă să lucreze între oameni, pentru a face din aceștia fii ai Împărăției Cerurilor încă din viața de aici, prin sacrificiu și sfințenie, ceea ce a făcut Hristos pentru oameni, anume iubirea acestora, transcenderea vicisitudinilor și a limitelor umane, subliniind originea divină a misiunii preoțești, pentru că Hristos este Fiul lui Dumnezeu și faptul că nici o misiune din lume nu-și are originea, funcționalitatea și finalitatea în transcendentul divin ca slujirea aceasta unică, un real dar divin prin care sunt binecuvântate toate slujirile și activitățile bune și folositoare din planul umanității. Mai mult, preoția are darul de la Hristos de a aduce iertarea oamenilor în Taina Pocăinței și a Maslului, spre reconciliere cu Dumnezeu și cu semenii în planul public, pentru depășirea urii, a răzbunărilor și violenței la care se poate ajunge prin răutatea și patima omului. De aceea „preoții au puterea să ne ierte păcatele și nu numai când ne nasc din nou prin Sfântul Botez, ci și după ce ne-am botezat”, pentru că „prin preoți se săvârșește și Sfânta Jertfă și alte slujbe, întru nimic mai prejos de Sfânta Jertfă și în ceea ce privește vrednicia preoțească și în ceea ce privește mântuirea noastră. Oameni care trăiesc pe pământ și locuiesc pe el au primit îngăduința să administreze cele cerești și au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor nici arhanghelilor... Au și stăpânitorii pământului puterea de a lega; dar leagă numai trupurile. Puterea de a lega a preoților însă leagă sufletele și străbate cerurile; Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți jos pe pământ; Stăpânul întărește hotărârea dată de robi. Ce altceva a dat preoților decât toată puterea cerească?”⁵⁸.

Preotul are puterea spirituală în orizont eclezial de la Hristos, Care a dat-o preoției Sale într-o cheneză a atotputerniciei divine, pentru care este mai important să se situeze invizibil, în plan secund, de dragul libertății omului, lăsând pe preotul comunității credincioase să facă vizibil și în prim plan ceea ce de fapt face doar Dumnezeu, luând parte, așa cum spunea Sfântul Ioan,

reprezentant: al Păstorului Hristos, al Mirelui Hristos, cu plinătatea puterii preoțești în parohie, prin ascultarea canonică de chiriarh, nefiind însă un simplu „mandatar al episcopului” pentru că săvârșește Sfintele Taine, iar mai mare decât toate este Sfânta Euharistie; dar el este în „unitate misionară” cu episcopul și cu ceilalți preoți, pomenind pe episcop „ca și cum ar fi prezent cu trupul în sinaxă”; Gheorghios Metallinos, *op. cit.*, p. 15.

⁵⁸ *Ibidem*, pp. 60-61.

„la toate manifestările nevătămătoare ale lumii, avându-și toată știința conducerii turmei sale strânsă în vistieriile sufletului său”⁵⁹.

Preotul, omul cu slăbiciuni și păcătos, aparține comunității din lume, nu este un super-creștin, ci ființa comunională în realitatea vieții comunionale, educat teologic, învățând comunitatea, dar și învățând de la ea, pentru că este creștină și crescând în cunoaștere și iubire a lui Dumnezeu împreună cu ea, doar el făcând din aceasta, din fiecare comunitate umană, prin invocație către Dumnezeu și rugăciune, care este arma, bucuria și puterea spirituală a sa, loc teologic, Biserică și Împărăție a Treimii. Repetând cuvintele Revelației scripturistice ale lui Hristos în care este prezent personal și real Cel ce le-a rostit pentru noi și pentru mântuirea noastră, în Taine și, mai ales, la Sfânta Liturghie cu jertfa euharistică, prin preot „Dumnezeu Se oferă lumii. El este prezent în noi pentru a Se face cunoscut oamenilor, pentru a li Se dărui lor – nu numai a le dărui prin Fiul Său tot ceea ce are, dar pentru a le dărui lor ceea ce este El; iubirea însăși, iubirea părintească”⁶⁰, pe care o recunoaștem prin Sfântul Duh.

a. Funcția profetică a preotului. Preotul este, dintotdeauna, dar mai ales în condiția societății actuale difuze și promovând ambiguități și incertitudini în plan religios, promotorul credinței reale, unice, mântuitoare, ca viață în Hristos, în unitate cu viața dintotdeauna a Bisericii Sale, așa cum este relatată aceasta în Sfânta Scriptură, ca arhetip, fundament, tipologie și model permanent pentru creștini (Fapte 2, 42-27), ce prin lucrarea preoțească în sinteza învățătură-sacramentalitate sunt integrați Trupului lui Hristos. El are datoria ca prin inteligența sa teologică și credința sa mărturisitoare, înrădăcinat în comuniunea eclezială și cu priză la cultura epocii, să facă credința credibilă, vie, existențială⁶¹, provocatoare pentru credincioșii care trebuie să plaseze relația cu Hristos în inima existenței lor mundane, în general, și la Altarul parohiei, în ziua de sărbătoare, în mod special, pentru hristificare și pnevmatizare spre mântuire. Funcția profetică, de catehet, învățător,

⁵⁹ *Ibidem*, pp. 59, 62. Mitropolit Emilianos Timiadis, *op. cit.*, p. 208.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 129.

⁶¹ Louis Bouyer, *Le sens de la vie sacerdotale*, Desclée, Paris, 1960, pp. 18-19; Jacques Bur, *op. cit.*, p. 17; Stephen B. Bevans, *An Introduction to Theology in Global Perspective*, Orbis Books, Maryknoll, NY, 2009, p. 65; André Chevalier, *op. cit.*, pp. 196, 206.

cuprinde activitățile de evanghelizare, catehizare, predică, cuvinte de învățătură pe care trebuie să le rostească permanent în cultul parohiei, dar și la diverse activități pastorale, culturale, filantropice. El înalță Evanghelia în mijlocul credincioșilor, spre a le aduce aminte de Cuvântul vieții și învierii, de cuvintele Scripturii venite omului de la Dumnezeu pentru a-l învăța pe acesta cele despre Dumnezeu, lume și sensul omului, care nu poate fi călăuzit corect, drept și mântuitor decât de Dumnezeu, Părintele Său, numit și învocat chiar cu acest nume pe care El îl și asumă în relația comunală și mântuitoare cu omul.

b. Preotul sfințitor, în condiția sacramentalității parohiei și a efectuării relației harice Dumnezeu, prin care el se definește în primul rând ca păstor și om al „tainei paternității duhovnicești”⁶². Aceasta este, după cum confirmă și G. Metallinos, dimensiunea cea mai importantă a misiunii lui, pentru că el face fii pentru Biserică, pentru Împărăția cerurilor, finalitatea vieții omului din lume. El naște întru Evanghelie și întru Hristos, pentru a trinitariza viața omului, ca în acesta să strălucească, prin îmbunătățire spirituală și smerenie, lumina cea necreată și veșnică, în condiția împărțirii de har și de Hristos euharistic, parohia fiind în esență comunitatea euharistică a drepte și mântuitoarei credințe biblice și dogmatice a Bisericii, în universalitatea ei localizată parohial. Toți membrii parohiei, cei plini de har, prezenți la Liturghie, dar și cei mai sceptici primesc harul și sunt chemați la comuniunea euharistică, la potirul ridicat de preotul care invită pe credincioși la împărțirea reală și mântuitoare cu Trupul și Sângele lui Hristos, cu discernământ spiritual, cu conștiință creștină și cunoaștere teologică în experiență îndumnezeitoare.

c. Preotul pelerin, cu poporul pelerin al lui Dumnezeu spre Împărăția Cerurilor, definește solidaritatea de destin a preotului legat de enoriașii săi, împreună cu care are calitatea de membru al parohiei, spre a se evita polarizarea preot-popor creștin, oficiind pentru enoriașii participanți cultul divin spre a mărturisi adevărul eclezial al mântuirii în Hristos, în comunitatea locală unde subzistă Biserica universală și Hristos total, pentru a face din enoriași mădularele Trupului Său. Parohia se caracterizează prin centralism

⁶² Gheorghios Metallinos, *op. cit.*, p. 65; Robin Greenwood, *Transforming Priesthood. A new Theology of Mission and Ministry*, S.P.C.K. London, 1994, pp. 141, 158-161.

și localizare, prin „localizarea Bisericii universale în biserica locală”⁶³. Această lucrare creează o veritabilă „comuniune misiionară”⁶⁴, în sensul că prin preot, la toate altarele creștine din lume, toate darurile Duhului sunt disponibile și se actualizează în misterul bisericii parohiale plină de Taina Treimii și în comuniune cu Biserica sfinților, a strămoșilor, cu Biserica universală panortodoxă și cu creștinismul mondial, pentru că jertfa euharistică este adusă pentru toată lumea, dar și cu oamenii de pretutindeni, în speranța unității tuturor spre a fi toți „o turmă și un Păstor”.

Preotul conduce și administrează bunurile parohiei, el este cel ce bine chivernisește veniturile, inclusiv cele financiare. Preotul are calități umane, dar și specifice sacerdotului. Împreună cu ceilalți enoriași, el își îndeplinește misiunea sa pastorală cu responsabilitate, cu fidelitate față de cuvântul dat enoriașilor, cu respect pentru aceștia și în compasiune cu ei, cu fiecare în funcție de vârsta lui, cu bucuriile și necazurile lui, cu cei bolnavi și singuri, dar și cu cei tineri și talentați pentru diverse activități socio-profesionale, artistice. El relaționează cu maturitatea afectivă, cu fermitatea propovăduirii și apărării dreptei credințe în orice situație, în bună comuniune cu toți și cu capacitatea de a aduna și anima corpul parohial pentru timp și dincolo de timp, ca un adevărat păstor care este entuziasmat de misiunea sa și aprinde din aceasta și harismele credincioșilor săi, făcând din aceasta spațiul Împărăției și vieții în Hristos din lume, în orientarea ei logică și harică spre eshatologic.

⁶³ Jaques Bur, *op. cit.*, p. 163; Robin Greenwood, *op. cit.*, p. 127.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 151.